

Tar Sándor: Szürke galamb

Magvető Könyvkiadó

- Ilyen könyvet még nem írt, s ilyen regény, ahogy a fülszöveg mondja, eddig a magyar irodalomban sem született. Hogy hogy nekifogott?

- Úgy kezdődött, hogy Moson-nyi Aliz, az egykori Beszélő egykori szerkesztője felkért, azt hiszem, tíz író, hogy írják meg egy bűnregény első fejezetét. A megkötés mindössze annyi volt, hogy a történet magyar környezetben játszódjon. Töle származik a műfaji meghatározás is, ez tehát nem krimi a hagyományos értelemben, hanem bűnregény. Játéknak indult, arra gondoltam, hogy az egyikünk első fejezetét majd egy másik író írja tovább és viszont, ezért nagy lendülettel, ahogy mondani szokás: szülésre nyitottam. A mozaikos szerkesztési mód arra is lehetőséget adott, hogy a szövegrészek közt elválgjak mindenféle lehetséges műfaji összefüggést, megkönnyítendő az esetleges folytatást.

- Végül az ön nyakában maradt az egész. Játsszon egyedül.

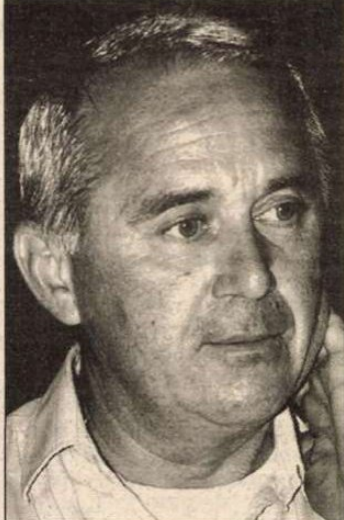
- Így valahogy. Ettől kezdve azonban a Szürke galamb már kihívás volt.

- A Beszélő aztán megszűnt.

- Csakhogy az Élet és Irodalom vállalta a folytatást, ezért beleástam magam a történetbe, és az elszabadultan önmagát kezdte gerjeszteni. Kitalált történetéről van szó, ami szándékom szerint mégis valóságként hat. Olyan világban élünk, ahol a bűn, sajnos, mindennapjaink részévé vált. Egy olyan megkérgesedett szívű és önző társadalomban, amelyben a minden emberben ott lappangó bűnös ösztönök bármikor manifeszta-
lódhatnak.

- Végül is társadalomkritikai regényt írt?

- Nem, nem, ennek a műfajnak nem ez a feladata, mindössze bemutat néhány embert, meglehetősen drámai körülmények közé helyezve, a szépirodalom és a krimi eszköztárával. Itt-ott megtörtént eseményeket is feldolgozva. Élő és kitalált

SZANDELSZKY BÉLA FELVÉTELE

személyek létező és képzelt helyszínekkel, improvizált és valóságos ismeretanyag lehetőleg nagykorúaknak. Ez a Szürke galamb. (289 oldal, 780 Ft)

V. L. M.

http://lit.hu/com

FOLYTATÁS A 33. OLDALRÓL

Tessék minden magyar iskolát, minden magyar háztartást bekötni az Internetbe, és tessék fellövetni a teljes magyar kultúrát. Hadd töltsenek le Bartókot, Lisztet, Csontváryt, Egy Józsefet és mindenkit, aki itt értéket alkotott a magyarul beszélő emberek - és minden jelentősebb író, mert a szöveg-file fellövése a legegyszerűbb. Hadd legyen font egy óriási magyar Nemzeti Könyvtár - amelyet aktualizálni szinte semmibe sem kerül.

Előre látom, e program megvalósítására létrehoznak először is egy hivatali miniszteri rangú kormánybiztossal; beleszól az Akadémia, és kijelöl bizonyos akadémikusokat, hogy egyeztessenek; beleszól a könyvcszakma, és kijelöli a jelöltjeit a bizottságba; jelöltetnek egyetemi tanárok meg a hallgatói képviselőket vezetői, felelőseknek a pártok, mind a parlamenten belüliek, mind a parlamenten kívüliek, és a szavazati arányszámnak megfelelő arányszámot követelnek magunknak az ilyen-olyan albizottságokban; felelősek a tévé és a rádió, és legalább elnökhelyettesi rangban vétőjogot követel magának; óriási vita várható, vajon Gyöngyösi István a fellövendők közé kerülhet-e, és Rimay János külön fájlba kerüljön-e vagy Balassiéba, és vajon Bányai Kornél életműve megérdemli-e a fellövést. Előre látom, Janus Pannoniust fellövése nagy viharokat fog kavarni: vajon latinul is fellöjék-e, vagy csak magyarul, és ha magyarul, ugyan milyen fordításban, urbánusban-é avagy népiesben, s bizonyos szavak helyett három pont alkalmazandó-e, vagy a Janus Pannoniust által elküvetett nemzetgyalázó, erkölcsstelen kitételek 18 éven felüliek számára egy külön chip révén mégis lehívhatók legyenek.

Az is kérdéses, tudom én, vajon a legalább húsz kuratórium-ból csak az elnök, avagy az el-

akkor is, akik az Internetre nem jutottak fel, a meg sznobizmusból azokat, akik az Interneten angolul és franciául is olvashatók. Nagyon csinosak lesznek a tévé riporternői akkor is, hál istennek, és a rendezők meg az operatőrök fantasztikus képeket fognak - számítógépes technikával - egymásba folytatni: a költő fejéből elővarázsolják a muskátlit, a regényíró díszszekendőjéből hun lovasság törnek elő, köcsagtollas süvegükön a Parlamenttel, s a háttérben a citerazenekar olykor kilenclekluká hídkezt üzemel. Hologramok ne kíméljenek. Nem számít; a giccs és a hivatalosság sem visszavonható, amióta valakik kitalálták.

Tudom, az Interneten az anyagok 99 százaléka szemé, és nehéz megtalálni azt, amit az ember keres. De hát lehet olyan fájlnevet adni a magyar irodalomnak, amely minden iskolára, minden könyvtárra kiírható, hogy mindenki megjegyezze, legyen mondjuk „http://lit.hu/com”. Óvodára is ki lehetne írni, elvégre Janikovszky-mesék már vannak főtt. Amire az embernek szüksége van, azt szépen letölti magának, és ha úgy gondolja, a képernyő túlságosan fásaszítja a szemét, kinyomatja, és ha kedve tartja, be is költeti. Mégisesak könnyebb fekvő könyvet olvasni, mint egy notebookot tartani a térdünkön. Hosszú távon az ilyesfajta könyvkészítés egészen biztosan olcsóbb, mint a könyvet a boltban megvenni. A könyv nem hal meg, ellenkezőleg. Ötletemet, nem győzöm hangoztatni, ingyen adom; megvalósításához már csak az infrastruktúra hiányzik. Számításaim szerint a tavalyi privatizációs bevétel töredékéből finanszírozható. A jövő évi könyvhéten minden jelentős magyar mű CD-lemezét már be is lehetne mutatni. Aki azt hiszi, humorizálok, az nagyon téved.

Spiró György

Koncsol László: Válogatott kritikai dolgozatok

Madách-Posonium Könyvkiadó

Nem nagyon szokás beszélni a magyar szellemi élet mindenseiről, pedig létfontosságú közvetítő szerepet töltenek be. Mint Szlovákiában az éppen most 60 esztendő Koncsol László, akinek csöndes, ám nagyon markáns jelenléte, működése, befolyása nélkül alighanem még az olyan írók és költők pályája, s pályájuk hatástörténete is másképp alakul, mint a Tőzsér Árpádé, a Zs. Nagy Lajosé, a Cserényi Lászlóé vagy a Duba Gyulaé. A verstan szakértőjeként, kritikusként, recenzziók, lektori vélemények írójaként, kiadói és lapszerkesztőként, az írók, költők állandó vitapartnerként

olyan háttér munkát végzett és végez ma is, amelyet Szlovákiában rajta kívül senki, s az egész magyar szellemi életben is kevesen.

Mert nemcsak nagy műveltség, szakértelem, tág horizont, s tekintély szükséges az ilyen munkához, nemcsak érzék és lankadatlan figyelem, de megértő, a másikkal együtt érző, együtt gondolkodó szeretet, a másik szellemi erőfeszítése, eredménye iránti tisztelet és az a vágy is, hogy a találkozás tanulságait megosztva egyszerre legyen segítségére a műnek és olvasójának.

Mostani könyve négy korábbi

legjobb, legjellemzőbb darabjait adja közre. Erdemes figyelemünk, hogy kritikái mellett milyen mélyen és milyen következetesen néz szembe magával, családjával, barátjaival, a szülőföld, az anyanyelv, az irodalom dilemmáival. Mint nagyon jellemzőre, erdemes figyelemünk az emelkedettség és rezignáltság különös kettősségére is, mely az egész kötetet áthatja. Ez a kettősség nemcsak benne, de nemzedéke majd minden tagjában jelen van. Talán mert soha nem nyugodhattak a jertől és a jó végzett munka teljességének örömeiben. (368 oldal, 320 Ft)

Pokstaller Livia

KEMÉNY ISTVÁN

A néma H

Világgá menni láttam, de azt hittem, csak sétál, sétál a nagykabátban, a szerelem idején együtt vásárolt nagykabátban, sétál csak úgy, vagy sétál de világgá akar menni, azt hittem, hogy csak sétál és nem fog világgá menni, világgá menni láttam, nem gondoltam, hogy ennyi.

A hatalmas, néma H-nál futottunk akkor össze (kórházba rohantam éppen, a műtét előtt apámhoz), a hatalmas, néma H-nál, a járdaszélen álltunk. Mondta, hogy világgá megy, mondtam, hogy sietek sajnos, mondtam, hogy akkor menjek, motyogtam: akkor én is... mosolygott: szia, és elment.

Az utca lejtett előtte és emelkedett előttem, emelkedett és lejtett, végig működött között.

A néma H
Pesti Szalon Könyvkiadó
(58 oldal, 320 Ft)

UTASSY JÓZSEF

Meghitt mondat

Óra nélküled ne múljon, vérem talpára ne hulljon, valaki kell, hogy örizzen, ha ég roppan, ha nán zizzen:

Rád gondoltam, mert nincs Isten.

Földi szívavány
Kortárs Kiadó
(103 oldal, 342 Ft)

Baka István: Tájékp fohással

Jelenkor Könyvkiadó

Nem nehéz megjósolni, hogy az ez évi ünnepi könyvhét egyik legjelentősebb eseménye - persze szorosán irodalmi értelemben véve - Baka István *Tájékp fohással* című kötetének megjelenése lesz. A költő maga állította össze s komponálta meg az eddigi hét önálló verseskötet darabjainak túlnyomó részét magába foglaló, továbbá néhány új verset is tartalmazó költőanyagát. Az e kötetben összegyűjtött versei 1969 és 1995 között keletkeztek, s ez immár végképp múlt idő: Bakavers nem születik több. Egy igazságtalanul korán lezárult költői életművel szembeállítva a költő életének utolsó napjait még formát ad saját lírai életművének mint egésznek a halál közvetlen közelében.

Amennyire megkerülhetetlen és a befogadás, az interpretáció, a megértés szempontjából nélkülözhetetlen tény a *Tájékp fohással* című esetben az, hogy a költő életének utolsó napjaiban áll össze, annyira súlyos félreértés lenne Baka költészetének értékét - az utóbbi időkben: felértékelődését - a költő halálának tényéből magyarázni. Az viszont lirájának legfőbb kérdéséről érinti, hogy verseinek energiája főképp a halálról, a pusztulásról alkotott képek által termelődik.

Szerepjátékos alkatnak mondta magát, s költészetének alapműfajává vált a szerepvész. Most itt, az összegyűjtött versek kötetében döbbenetes látni, hányféle intonációval szólal meg a Baka-versben ugyanaz a sötét, halálos hang. Szerepvesséinek maszkkfiguráit is ennek megfelelően választja ki, így például Zrinyit, Petőfit, Vörösmartyt, Széchenyit, de tragikus karakterűek a Yorick- és Sztepan Pe-hotnij-versek alakmái, sőt nála még Háry János figurája is az. Am ahogy a költő tényleges halálával nem lehet megalapozni,

befolyásolni költészetének értékét, úgy önmagában az intertextuális vizsgálódás sem tud magyarázatot adni arra, hogy a rengeteg szerepvész, kulturális allúzió, játék Bakánál mitől jó, mitől nagy. Ahogy azt ő is, mások is mondták, poétikájában a sajátos képalkotásának meghatározó szerepe van, de legalább ilyen fontosnak látszik az is, hogy a nagy mesterségbeli tudással alakított kötet formákkal működő szerkezetnek „tartalmilag” többnyire igen nagy súlyt kell kibírnia. S hogy ezt a súlyt, a vég tudását olyan kérelhetetlen kitartással és feszültséggel hozza mozgásba a Bakavers, annak bizonyára nem melőzhető oka, hogy a költő éveket, mint a lovag Bergman *Hetedik pecsét*-jében, új és új játszmat próbált kicsikarni az életben maradáshoz.

Baka költészete nagy feladatot ró a kritikára. Minden költészeti vagy kulturális toposzt úgy hasonlít át, úgy mozdit el, hogy azok azt a bizonyos hangot szövegtől függetlenül meg. Versei alapszólamának tragikus hangoltsága jól hallható, minden ironikus felhangon túl. Baka költészetének elismerését talán - a nem szorosán vett irodalmi tényezőkön túl - ez az alapjában modern poétika sem segíthet elő. Mindenesetre jó volna tudni, hogyan tudott ennyire nem szövegirodalmat létrehozni manapság.

Mint a kötet szerkesztői jegyzetben olvashatjuk, Baka a verseskötet megkezdésével a *Csak a szavak*-ig jutott el, a többire már nem volt ereje. Ennek utolsó stórfája így hangzik: „jó volna lenni még talán de / mit is tegyek ha nem lehet / a szótáradba írj be s néha / lapozz föl engem és leszek”. E könyvet olvasva nem lehet kétséges, hogy beletért ő saját magát a szótárunkba, kitérőhatáratul. Nekünk csak fel kell lapozni, újra és újra. (336 oldal, 960 Ft)

Agoston Zoltán

TÁRSAT KERESÜNK SZÉP GONDOLATOK MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ!

Könyvek, katalógusok és különféle nyomdatermékek magas színvonalú kivitelezésében partnerei leszünk minden kedves régi és új megrendelőnknek.

DABASI NYOMDA

2373 DABAS, VASÚT UTCA 105.
TELEFON: (29) 360-134
BUDAPESTI IRODA:
1093 BUDAPEST, KÖZRAKTÁR UTCA 12/B.
TELEFON/FAX: 217-9895, 215-8899, 266-8007
(OPTIFORM KIADÓ)